

בדיקת תרופות חדשות ובעותיה ההלכתיות

לצורך בדיקת התועלת ותופעות הלוואי של תרופות חדשות, עושים ראשית נסיונות בבעלי-חיים, ואחר כך בבני אדם מתנדבים.

לפי החלטת ההסתדרות הרפואית העולמית ב - Declaration of Helsinki, 1964 חייב הרופא להודיע למתנדב מראש על תופעות לוואי שליליות אפשריות והמתנדב צריך להסכים על כך בכתב.

הבעיות הקשורות בנושא זה שנידונו במאמר הן: -

א.

האם מותר ליהודי בריא להתנדב לניסויים כאלו?

נימוק האיסור - מכניס עצמו לסכנה.

נמוקי ההיתר - יש מצוה להציל נפש הזולת ואפילו להכניס עצמו לספק סכנה, כגון כשרואה אדם טיבע בנהר חייב לנסות להצילו גם אם מסכן את עצמו (רמב"ם, הלכות רוצח פרק א' הלכה י"ד ובכסף משנה, שם). גם כאן תכלית הניסוי למצוא תרופה והצלת נפשות.

אולם אפשר לדחות את הדמיון, כי בטובע בנהר בודאי ימות ללא עזרת המציל, בעוד שכאן - כשאין חולה בפנינו - יש בכלל ספק אם יפיקו איזושהי תועלת מן הניסויים.

ב.

האם מותר לרופא יהודי לבצע נסיונות כאלו? מה דינו כשיגרום נזק למתנדב?

נימוק האיסור - מכניס את המתנדב לסכנה.

נימוק ההיתר - הרופא במיוחד מחוייב להציל נפשות (פירוש המשניות להרמב"ם, נדרים פרק ד' משנה ד').

אולם ייתכן שאסור לרופא לעבור על איסור רק כדי להרחיב את ידיעותו, כשלא נמצא חולה מסוכן לפניו.

ג.

האם מותר לנסות תרופה חדשה על חולים?

במקרה כזה יצטרכו לערוך ניתוחי מתים כדי לקבוע את כל צדדי השפעת התרופה. לצורך זה צריך הרבה מאוד ניתוחי מתים כדי להגיע למסקנות סטטיסטיות מדעיות, והשאלה היא האם ניתוחים כאלו מותרים. לדעת המחבר אין לערוך נסיונות כאלו ביהודים ובפרט בישראל, כדי לא להיכנס לשאלת נתוחי-דמתיים.

ד. האם רשאים להשתמש בתרופה חדשה בחולה קשה שתרופות שגרתיות לא הועילו?

לדעת המחבר, אם נוהגים בזהירות, הדבר מותר ולמעשה ההבדל בין תרופות מנוסות וחדשות הוא כמותי ולא איכותי. כי לכל תרופה ולכל ניתוח יש סיכון ותמיד יש לשקול את התועלת והרווח לעומת ההפסד והנזק.

מסקנה: "נראה לי שמותר לרופא להשתמש גם בתרופה שהיא עדיין בגדר נסיון במקרה כנ"ל".

(ד"ר יעקב לוי,

נועם, כרך י"ג עמ' ע"ז-פ"ב).